“Ta`limni tarbiyadan, tarbiyani esa

ta`limdan ajratib bo`lmaydi.”

I.Karimov.

6-sinf.Botanika.

Mavzu:To`pgullar

	Darsningtexnologikxaritasi.		
1	**Darsningmaqsadvavazifalari.**	1.Talimiymaqsadi:o`quvchilarnito`pgullarningturlari, biologikahamiyatibilantanishtirish. 2.Tarbiyaviy maqsadi:To`pgullarningbiologikahamiyati, turlaribilantanishtirishorqalio`quvchilarningilmiydunyoqarashinikengaytirish. 3.Rivojlantiruvchi maqsadi:o`quvchilarninggullartuzilishi, to`pgullarvaularningbiologikahamiyatihaqidagibilimlari, gullarnitanishvaajratish, kuzatishvadarslikustidamustaqilishlashko`nikmalarinirivojlantirish.	
I I	**Darsningmazmuni.**	Mavzuningqisqachamazmuni:To`pgullarhaqidatushuncha.Oddiyvamurakkabto`pgullar.To`pgullarningtuzilishi.So`ta, shingil, kuchala, soyabon, ro`vak, savatcha, kallak.	
I I I	**O`quv jarayonini tashkil etish texnologiyasi.**	Shakl:Suhbat, kichikguruhlarbilanishlash. Metod:Biologikdiktant,tarqatmalarbilanishlash, tezaytisho`yini, misolkeltiringo`yini,aqliyhujum,testsavollarigajavobbering,jadvalbilanishlash,klasterusuli. Jihozlar:Tabiiyto`pgullarto`plami, gerbariylarjamlanmasi,oddiyvamurakkabto`pgullar,jadvallar. Usul:yozma, og`zaki,chizibko`rsatish,ko`rgazmali, jadvalto`ldirish. Baholash:5ballikreytingtizimida.	
I v	**Kutiladigannatijalar.**	O`qituvchi :O`quvchilarga reja asosida to`pgullarga oid bilimlarni beradi.Bu bilimlarni turli us ullar bilan yetkazadi.O`z darsini tahlil qiladi va	O`quvchi :Yangi bilimlar asosida gul bo`limiga oid o`z bilimlarini rivojlantiradi.O`zi qiziqqan holda mustaqil izlanadi,umumiy xulosalar chiqaradi.

		kelajakrejalarini tuzadi.	

Darsningtexnologikbosqichlari

T\R	Darsbosqichlari.	Vaqt	O`qituvchi:	O`quvchi:
I	**Tashkiliyqism**	3daqiqa	1.O`quvchilar bilan salomlashadi. 2.O`quvchilarning darsga tayyorligini,davomatni aniqlaydi. 3.O`quvchilar diqqati va e`tiborini darsga to`la jalb etadi,darsda amal qilinadigan qoidalarni eslatadi,o`quvchilarda darsga qiziqish uyg`otadi,faollashtiradi,o`quvchilarni dars mavzusi,maqsadi,borishi bilan tanishtiradi.	Dars mavzusi ,maqsadi,borishi vaunda bajariladigan topshiriqlarni anglaydi.O`z o`quv faoliyatini tashkil etadi.
II	**O`tgan mavzuni so`rash va xulosalash.**	10-12 daqiqa	O`tganmavzuyuzasidano`quvchilarningbilimlarininazorattopshiriqlariyordamidaaniqlaydiva baholaydi.Kichikguruhlarbilan ishlaydi. O`tilgan mavzuni quyidagi metodlar asosida so`raydi: 1.Biologikdiktant. 1.”Tez aytish” o`yini. 3”Misol keltiring” o`yini.	Daftardagiuyvazifasinio`qituvchigataqdimetadivauyvazifasiniyozma,og`zakibayonetishda faolishtiroketadi.
III	**Yangimavzubayoni**	13daqiqa	1.To`pgullar mavzusinie`lonqiladi.Mavzuningmaqsadi,rejasibilano`quvchilarnitanishtiradivadoskagayozadi.O`quvchilargadaftargayozishnitaklifetadi.	Yangi mavzu bilan tanishadilar.Mavzu,m Maqsad,rejani daftarga yozadilar.

				Mavzuni o`qituvchi hamkorligida  o`zlashtiradilar.
IV	**Yangimavzuni mustahkamlash**	12daqiqa	“Klaster”,”biologikmashq”,”jadvalbilanishlash,”test”,”savolberingjavobberamiz”o`yiniyordamidayangimavzunimustahkamlaydi.	O`quvchilar Faolishtiroketibmavjudbilimlarnimustahkamlaydilar.
V	O`quvchilarni ballash va darsni yakunlash.	5daqiqa	O`quvchilarni dars jarayonida erishgan ballarini izohli elon qiladi va uy vazifasini tushuntirib beradi.	O`z o`quv faoliyati va erishgan natijasini tahlil qiladi va baholaydi,shunga ko`ra mustaqil va ijodiy ish topshiriqlarini oladi.

II.O`TILGAN MAVZUNI SO`RASH VA XULOSALASH.

O`qituvchi **biologik diktant** metodi yordamida so`raydi.

TARQATMA-1[O`quvchi uchun]

1.Gul yopiq urug`li o`simliklarning qanday organi?

2.O`simliklarning guli novdasiga nimasi bilan birikib turadi?

3.Gulgulqo`rg`on ,changchiva… dantashkiltopgan?

4.Gulqo`rg`on nimalargabo`linadi?

5.Changchi 2 gismdan:changipi …daniborat?

6.Agar gulasosidanboshlabikkitadanortiqtengbo`lakkaajralsa,ungaqandayguldeyiladi?

7.Agar gulfaqattengikkibo`lakkaajralsa,yokiumumantengbo`lakkaajralmasa,ugandaygulde yiladi?

8.Urug`chining kengayganpastkiqisminima deb ataladi?

TARQATMA-1[O`qituvchiuchun]

1.Generativ.

2.Bandi.

3.Urug`chi.

4.Gulkosa va gultoj barg.

5.Changdon.

6.Aktinomorf[to`g`ri]gul.

7.Zigomorf[qiyshiq] gul.

8.Tuguncha.

2.O`qituvchi guruhlargatarqatmasavolvaraqalariniberadi.Qaysiguruhsavollargabirinchijavobbersa ,oladiganballariga "1"ball qo`shibberiladivarag`batlantiriladi.Bunga "**tezaytish"** metodi deb nomlanadi.

TARQATMA-2.(O`quvchiuchun.)

1.Birjinsligul deb nimagaaytiladi?

2.Ikki jinsli gul deb nimaga aytiladi?

3.Bir uyli o`simlik debqanday o`simlikka aytiladi.?

4.Ikki uyli o`simlik deb nimaga aytiladi?

TARQATMA-2.[O`qituvchi uchun]

1.Gulda faqat urug`chi ,yoki changchining o`zi bo`lsa,bunga bir jinsli gul deyiladi.

2.Gulda ham changchi,ham urug`chi bo`lsa,bunga ikki jinsli gul deyiladi.

3.Bitta o`simlikda ham changchi gul,ham urug`chi gul bo`lsa,bunga bir uyli o`simlik deyiladi.

4.Bir turdagi o`simlikning changchi gullari bir tupda va urug`chi gullari boshqa tupda bo`lsa,bunday o`simliklar deyiladi.

3)O`qituvchi o`tilgan mavzuni so`rashda " "**Misol keltirihg"** metodidan foydalanadi.

TARQATMA-3.(O`quvchi uchun)

1.Ikki jinsli gullarga misol keltiring .

2.Birjinsligulgamisolkeltiring.

3.Aktinomorf(to`g`ri) gullargamisolkeltiring.

4.Zigomorf (qiyshiq) gullargamisolkeltiring.

TARQATMA-3.(O`qituvchiuchun)

1.O`rik, olma, shaftoli.

2.Makkajo`xori, qovun,tarvuz, bodringgullari.

3.Olma, namatak, behigullari.

4.Gladiolos, nastarin, rayhon, kiyiko`t, marmarak.

O`qituvchito`plaganballarniguruhlardae`lonqiladivadoskagayozadi vamavzuniqisqachaxulosalaydi.

III.YANGI MAVZU BAYONI .

O`qituvchi o`quvchilar faoliyatini yangi mavzuni o`rganishga qaratadi va mavzuning maqsadi bilan tanishtiradi.

REJA.

1.To`pgullar vaularningturlari.

2.Oddiyvamurakkabto`pgullarningfarqi.

3.To`pgullarning xillari.

Bittaumumiybanddabirnechtaguljoylashganbo`lsa, unga to`pguldeyiladi. Bu umumiy band to`pgulo`qi ham deyiladi.

To`pgullarxilma-xilbo`ladi.Masalan:so`ta,shingil, kuchala, soya bon,ro`vak, savatcha, kallakvaboshqalar.Gulningchanglanishiko`p jihatdanto`pgulgabog`liq.To`pguldagigullaroddiygullargaqaragan-da yaxshichanglanadi.

To`pgullaroddiyvamurakkabbo`ladi. Oddiyto`pguldato`pgul o`qishoxlanmaydi, murakkabto`pguldaesashoxlanadi.Olma,nok, gilos, olchaningto`pgulioddiyqalqonsimonbo`ladi. Bulardaturlicha uzunlikdagigulbandligullarkaltato`pgulo`qidanavbatbilanjoyla-shadi.Bugullarningyuqoriqismibirxiltekislikdabo`ladi.

Zubturumningmaydagullariuzunto`pgulo`qidabandsiz joy-lashadi. Bungaoddiyboshoqdeyiladi.

Makkajo`xoriningurug`chito`pguli – so`tasi ham oddiytuzilgan. Unda gullar yo`g`on seret o`q atrofida bandsiz joylashadi.

Agar gullar to`pgul o`qida uzun bandi bilan birlashsa, bunga oddiyshingildeyiladi.Masalan:karam, rediska, jag`-jag`.

Sabzi, ukrop, petrushka, bodiyonkabilarningsoyabonishoxlangan to`pguldabo`ladi.

Boshoqlio`simliklarningko`pchiligi (bug`doy, arpa, javdarkabilar) da ikkita-uchtagulbirlashib, oddiyboshoqchahosilqiladi.Tok,sholi,qa-mish, nastarin, ituzum, otquloq, rovochkabio`simliklarmurakkab shin-gil – ro`vak hosil qiladi.

Yong`oq,terak, oqqayinvatolningto`pguli – kuchalasiboshoqqa ham o`xshaydi. Lekin asosiy o`qining osilib turishi bilan ulardan farq qiladi.

Kungaboqar, kartoshkagul, shuvoq, bo`tako`z, sachratqi, ermon, karrak, kabio`simliklarningguliasosangulpoyasininguchidagisavatcha-da joylashgan.Savatchalarningatrofio`ramabargchalarbilano`raglan.

Bulardantashqari, guliko`zgatashlanmaydigananjirkabio`sim-liklarninggullari ham bor.

IV .YANGI MAVZUNI MUSTAHKAMLASH.

4.O`qituvchi "**Klaster" metodi** yordamida o`quvchilarni bilimlarini mustahkamlaydi.**Tarqatma-1**(O`qituvchi uchun)

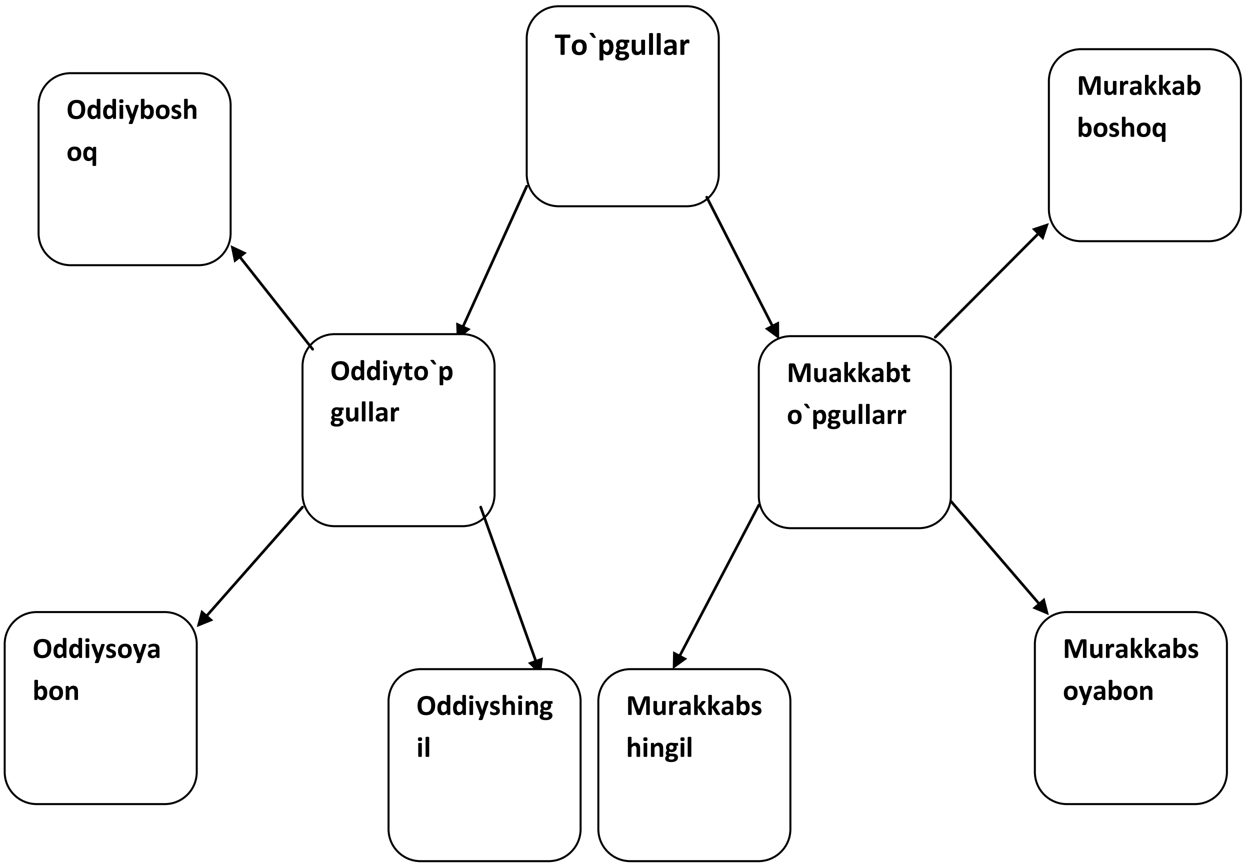

Tarqatma-2 (O`quvchi uchun)

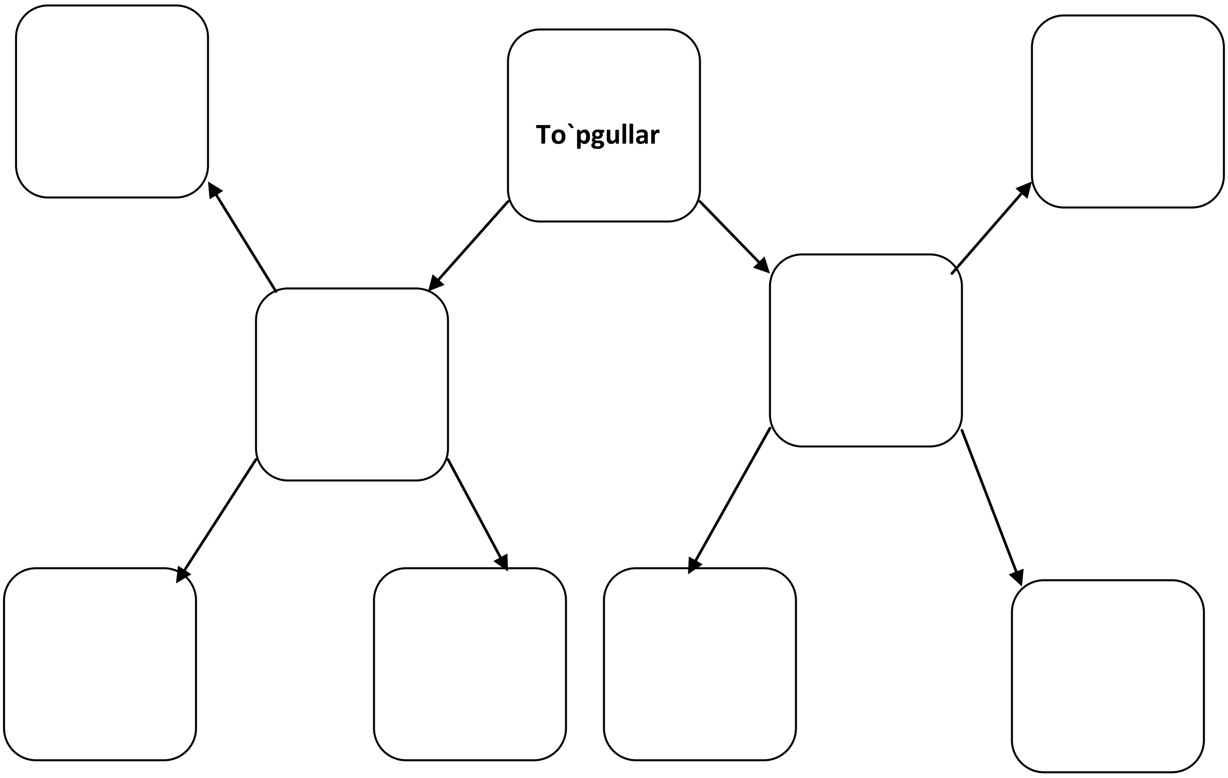

2.O`qituvchi yangi mavzuni **“biologik mashq**” metodi yordamida yangi mustahkamlaydi.Buninguchuno`quvchilargaoldindantayyorlangan matn tarqatmalarini beradi.

TARQATMA – 5. (O`quvchi uchun).

Bitta umumiy bandda bir nechta gul joylashgan bo`lsa, unga … deyiladi. Bu umumiy band … … deb ham ataladi. To`pgullar … …. bo`ladi. Zubturumningto`pguli … … deb ataladi. Karamningto`pguli … … deyiladi.Gulningchanglanishiko`pjihatdan … gabog`liq. To`p-Guldagigullaroddiy …gaqaragandayaxshiroqchanglanadi.

TARQATMA – 5.(O`qituvchiuchun).

1.To`pgul.

2.To`pgul .3.O`qi.

4.Xilma – xil.

5.Oddiy. 6.Murakkab.

7.Oddiy. 8.Boshoq.

9.Oddiy .10.Shingil.

3.O`qituvchi yangimavzuni “Jadvalbilanishlash” metodiyordamida mustahkamlaydi.

TARQATMA – 6.(O`quvchi uchun).

a)Oddiyto`pgullio`simliklarningnomlarinijadvalgayozing.

b)Murakkabto`pgullio`simliklarningnomlarinijadvalgayozing.

TARQATMA – 6.(O`qituvchiuchun).

a.Oddiyto`pgullio`simliklarningnomlarinijadvalgayozing..

Boshoq	Shingil	Soyabon	Qalqoncha	Savatcha	So`ta	Kuchala	
zubturum	Karam Rediska Jag`- jag`	Piyoz Sarimsoq piyoz	Olma Nok gilos	Kungaboqar Shuvoq Bo`tako`z	Makka- Jo`xori	Yong`oq Terak Tol	

b.Murakkabto`pgullio`simliklarningnomlarinijadvalgayozing.

Murakkabboshoq	Murakkab shingil – ro`vak	Murakkab Soyabon	
Bug`doy arpa	Sholi Tok Ituzum	Sabzi Ukrop Zira	

4.O`qituvchi yangi mavzuni “Mantiqiy test” metodidan foydalani mustahkamlaydi.

TARQATMA -7.(O`quvchi uchun)

a) Chizmanito`ldiring.

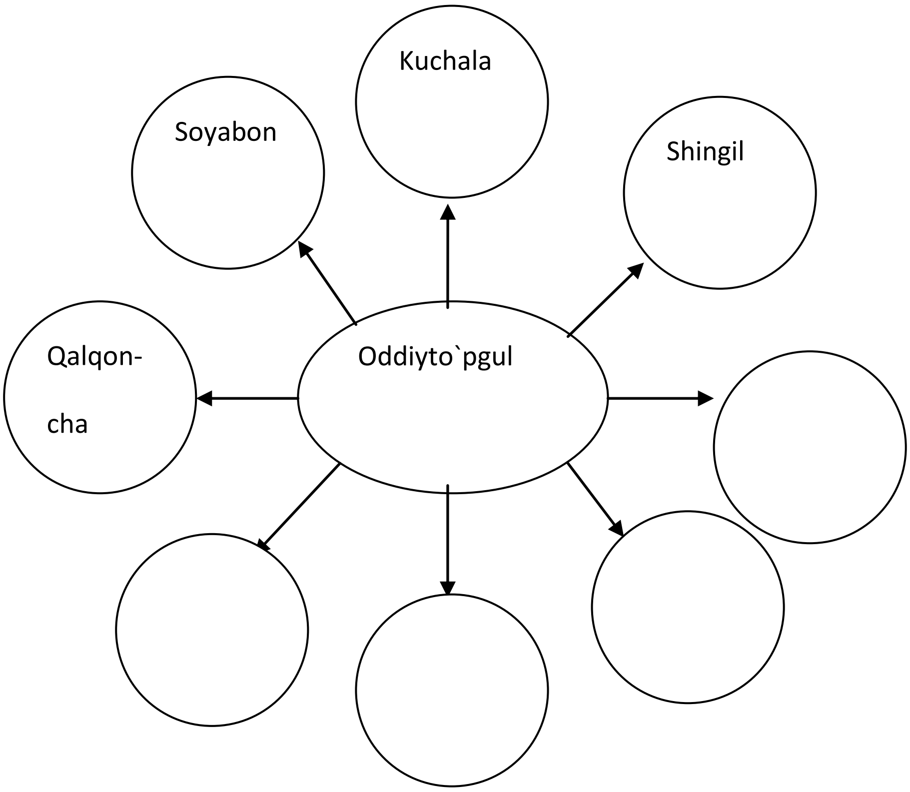

b.Berilgan o`simliklar orasida ikkita ortiqcha o`simlikni toping.

Karam,rediska, olma , qurttana, jag`-jag`, nok.

s.Quyidagi fikrlarning qaysi biri noto`g`ri ?

1.Gul- shakli o`zgargan novda.

2.Piyoz- shakli o`zgargan novda.

3.Sabzi – shakli o`zgargan ildiz.

4.Ildizpoya – shakli o`zgargan ildiz.

G.Quyidagi tengliklarning qaysi biri to`g`ri.

a.Terak = tol.

b.Bug`doy = arpa.

s.Jag` - jag` = kungaboqar.

d.Karam = rediska.

O`qituvchi o`quvchilar diqqatini rivojlantirish uchun yangi mavzuni mustahkamlash uchun guruhlar o`rtasida “Kim chaqqon” o`yin metodini qo`llaydi.

O`quvchilarga bosh harfi alfavit bo`yicha boshlanuvchi o`simlik nomlarini yozish topshiriladi.

V.O`QUVCHILAR BILIMINI BAHOLASH VA YAKUNLASH.

O`qituvchi yangi mavzuni o`quvchilar hamkorligida xulosalaydi.

Darsjarayonidafaolishtiroketgano`quvchilarningerishgannatijalarini izohlabe’lonqiladi.O`quvchilarningolganballarinikundalikkaqo`yilishinitaminlaydi.
Uygavazifanidoskagayozib, uniqisqachatushuntiradi.

Keyingidarsdao`tiladiganmavzunie`lonqilib, u bilantanishib kelishini tavsiya etadi., o`quvchilar bilan xayrlashadi.

Uy vazifasida o`quvchilarda ijodiy fikrlarni tarkib toptirish maqSadida muammoli savollar topshiriladi.

1.Agar hasharot uchib kelgan maydonda oddiy gullar va to`pgullar bo`lsa, hasharot ularning qaysi biriga qo`nadi deb o`ylaysiz?Fikringizni asoslang.

2.Hasharotlar tabiatda qaysi gulni osonroq topadi? Boshoqnimi yoki savatchanimi? Nima uchun?

Nima uchun boshoq, ro`vak, kuchala to`pgullari rangsiz, soyabon, shingil, savatcha to`pgullari rangli bo`ladi. Javobingizni asoslang.`

“To`pgullar”mavzysi bo`yicha o`quvchilarda ijodiy fikrlarni tarkib toptirish “muammoli” savollarning javoblari:

1.Bizga ma`lumki, gullarda urug`chining tumshuqchasi yopishqoq modda(nektar)ajratadi.Hasharot oddiy gulga nisbatan to`pgullarga ko`proq qo`nadi.Sababi, ularda gullar to`da bo`lganligi uchun

nektar ko`p bo`ladi.

2.Savatchani.Chunki boshoq ko`rimsiz gul, savatcha esa rangli,yirik gul.

3.Boshoq, ro`vak,kuchala to`pgullar mayda, yashil yoki rangsiz, ko`rimsiz, gulqo`rg`oni oddiy bo`ladi. Soyabon, shingil, savatchato`p-gulning gulkosa barglari rangli va yirik bo`lishiga sabab, ularda xromoplastlar ko`p bo`ladi.